

Nemzetközi Kartell-konferencia*

2004. óta ötödször került megrendezésre az ICN Cartel Workshop, amely a világ kartell felderítésével, és vizsgálatával foglalkozó szervezeteinek éves szakmai konferenciája. Ez évben a portugál versenyhatóság volt a házi-gazda.

A konferencia alapvetően a vizsgálati stratégiák, technikák bemutatásáról, gyakorlatban történő működtetéséről és a velük elért eredményekről szólt. Továbbá nem elhanyagolhatóan szólt a kartellezési tendenciákról, ügyfél magatartásokról, eljárásokról is.

Az ez évi témák közül kiemelten fontos volt az engedékenységi politika gyakorlati alkalmazásának tapasztalatai, és a problémákra született megoldások ismertetése.

Az előadások érdekes tényekre hívták fel a figyelmet: az engedékenységet kérő vállalkozások vagy alkalmazottaik a kérelem benyújtását követően értesítik versenytársaikat is a várható eseményekről. Innen már feltehetően nincs messze, hogy a vállalkozások akár az engedékenységre is kartellezzenek.

Másik fontos téma – már a GVH-ban is elvi szinten fejtegetett kérdés –, hogyan segíthető a kartellek feltárása közgazdasági eszközökkel.

* A Lisszabonban, 2008. október 28–30-án megtartott konferencián a Kartell Iroda részéről Ale Mónika, Füzési Géza és Szolnoky Péter vett részt.

Az ismertetett tapasztalatok alapvetően tökéletesen egybehangzóak voltak, miszerint egy adott piac közgazdasági elemzése segíthet az eljárásindításban, a jogsértés bizonyításához – amennyiben nem kerül közvetlen bizonyíték feltárára – azonban önmagában nem elegendő.

A közgazdászok tehát jellemzően a különböző piacok kartell szempontból történő veszélyeztetettségének felmérése során lehetnek eredményesek a kartell felderítésben.

Több, gyakorlati példát is bemutató előadás hangzott el arról, hogy a vállalkozásra kiszabott bírság és a magánszemélyekre kiszabott börtönbüntetés mellett milyen szankcionálási lehetőségekkel lehet élni.

Ilyen, általunk most megismert vagy ismert, de nem alkalmazott szankcióként hangzott el, hogy jogerős döntés esetén

- a vezető beosztásúak eltávolíthatóak pozíciójukból,
- a bírósági döntést a vállalkozás honlapján és újságban is meg kell jelentetni, valamint a bírósági döntést a vállalkozás minden alkalmazottjával ismertetni kell, és belső tréninget is kell szervezni,
- az elmarasztalt vállalkozást terheli a teljes eljárási költség is,
- a bíróság által megszabott ideig az érintett személyek vezető tisztséget sem tölthetnek be.

A konferencia záró szakaszában került sor az úgynevezett „settlement” eljárás alkalmazása lehetőségeinek és gyakorlati

tapasztalatainak bemutatására. A „settlement” eljárás lényege, hogy – általában amikor a versenyhatóságnak megfelelő súlyú bizonyítékok állnak rendelkezésre – a vállalkozás elismeri az elkövetett jogsértést, ezért a versenyhatóság csökkenti bírságát. Az eljárás során a versenyhatóság és a vállalkozás közötti megállapodást a bíróságok hagyják jóvá. Előnye, hogy elkerülhető a felesleges bírósági pereskedés és annak költségei, lerövidül az eljárás, és így az erőforrások is jobban allokálhatóak. Hátránya lehet ugyanakkor, hogy a vállalkozások esetlegesen megelőzhetik ezzel a hosszadalmasabb vizsgálatot, ami adott esetben további jogsértést tárhatna fel.

Az ICN (*International Competition Network*) a világ nemzeti és multinacionális versenyhatóságainak a hálózata, a gazdasági verseny felügyeletével foglalkozó hatóságok számára nyújt keretet ahhoz, hogy megosszák egymással tapasztalataikat és ismereteiket. Nem szabályozó szervezet, munkáját munkacsoportokban végzi, az éves plenáris ülésen és szakmai találkozókra adják át egymásnak az új információkat. Jelenleg 102 hatóság a tagja, a világ minden tájáról. Központja és szervezeti apparátusa nincsen, a tagok önkéntes alapon dolgoznak az egyes munkacsoportokban. (Bővebben lásd: www.international-competitionnetwork.org)

Fordham Nemzetközi Versenyjogi Konferencia

A szakma egyik legrangosabb, szeptember 25–26-án megrendezett tengerentúli versenyjogi konferenciájának vezető témái a korlátozó és kizsákmányoló erőfölénnyel való visszaélések és a fúziós eljárásokkal kapcsolatos bizonyítási teher és bizonyítottsági szint kérdései voltak.

Neelie Kroes EU biztos korlátozó visszaélésekkel kapcsolatos előadásában ismertette a közönséggel a Bizottság „prioritárait” bemutató közleménytervezet főbb elveit. Megerősítette, hogy a versenyjog célja a fogyasztói jólét védelmezése. Nem kívánják azokat a vállalkozásokat védeni, amelyek nem elég jók árban, minőségben ahhoz, hogy a domináns cég mellett a pia-

con tudjanak maradni. Elismerte, hogy nehéz lehet az érdemi verseny és a visszaélés megkülönböztetése egyes árazási magatartások esetében. Ehhez az „ugyanolyan hatékony” versenytárs tesztet javasolják alkalmazni. A 82. cikk alkalmazása során is – hasonlóan a 81. cikk és a fúziókontroll szabályaihoz – hatás-alapú megközelítésre törekednek. Ez biztosítja az összhangot egyrészt a különböző EU versenyjogi normák között, másrészt az USA versenyjogával. Ez azonban nem mindig tesz szükségessé rendkívül részletes, „technikai” bizonyítást, ökonometriai módszerek vagy „counterfactuals” alkalmazását. A tényleges hatás bekövetkezése nem előfeltétele

a jogsértés kimondásának. Nem fognak addig várni, míg a kedvezőtlen piaci hatások már bekövetkeztek.

Nicolas Levy fúziós előadásában kitért arra, hogy a Bizottságot terheli a bizonyítási teher mind a versenyellenesség, mind az engedélyezhetőség kimondása kapcsán. Ez alól egyedüli kivétel a hatékonyságok bizonyítása – ez a vállalatok dolga. A bizonyítéknak meggyőzőnek, nyomósnak, elenálthatatlannak kell lenni (*convincing, cogent, compelling*). Minél spekulatívabb a „theory of harm”, annál jobb minőségű, alaposabb bizonyítékra van szükség. Pozitív fejleménynek tartja, hogy míg régebben az EU Bizottság Verseny Főigazgatóságá-

nak 3–5, ma 10–15 tisztviselője vesz részt egy-egy fontosabb fúziós ügyben.

Thomas Barnett (Department of Justice – DoJ) beszámolt a kartellek üldözése terén elért sikerekről. Idén 31 hónapnál tart az átlagos börtönbüntetés, külföldieknél ez a szám 12 hónap. Pozitívként emelte ki, hogy egyre több országban tekintik a kartellt bűncselekménynek, nem pedig úri huncutságnak. A fúziók ellenőrzése kapcsán jól működik az EU-val az együttműködés, nincs szó divergenciáról. Kiemelte az ICN keretei között folyó munka és az önkéntes harmonizáció fontosságát. Az erőfölényes területen az egyik elkerülendő veszély a túlzottan formalista, hatásokra tekintettel nem lévő versenyhatósági megközelítés, a másik veszély a túlzottan hatásorientált szemlélet.

Philip Lowe az európai főbb témák közül hivatkozott a pénzügyi válság kezelése nyomán előretörő protekcionista szándékokra, illetve a mind gyakoribb „túl drá-

ga” panaszokra. A közeljövő feladatának nevezte a vertikális csoportmentesség felülvizsgálatát. Az erőfölényes ügyek kapcsán – klasszikusok idézeteire épített – szellemi párbajt vívott Barnettel. Megjegyezte, hogy míg a DoJ-nak csak elméleti célkitűzései vannak, addig a Verseny Főigazgatóságnak jogalkalmazási gya-

korlata is. Azért kell szerinte a való életben is 82. cikkes ügyekkel foglalkozni, mert csak így lehet megalapozottan eldönteni, hogy hol van a középút a két veszedelmes szörny között. Barnett válaszában a Moby Dicket mániákusan üldöző tengerészkapitányhoz hasonlította az EU Bizottságot.

Versenyjogi fejlemények*

A Bizottság árrögzítésért és a piac felosztására irányuló kartellben való részvételért összesen kb. 676 millió euró összegű büntetést szabott ki viaszgyártókra, többek között 23,7 millió euró bírságot a MOL-ra. Az eljárás a Shell engedékenységi kérelme alapján indult. A kartell működése során a Bizottság álláspontja szerint 1992-től 2005-ig a paraffinviaszok és a nyersviasz gyártói kartellt működtettek, amelyben rögzítették a paraffinviaszok árát. Több vállalkozás részt vett a piac felosztásban is. A vállalkozások rendszeres találkozókat szerveztek abból a célból, hogy megvitassák az árakat, felosszák a piacokat és/vagy a vásárlókat, valamint bizalmas üzleti információkat cseréljenek. A titkos találkozók kódnevek, például a „kék szalon csoport” a találkozók kezdeti helyszínénél szolgáló szálloda elnevezése alapján, vagy egyszerűen a „paraffin maffia” elnevezések alatt futottak.

A Bizottság feltételek mellett jóváhagyta a magyarországi MÁV Cargonak a Rail Cargo Austria (RCA) osztrák vállalkozás által tervezett felvásárlását. A MÁV Cargo a magyar állami tulajdonban lévő MÁV vasúttársaság leányvállalata, meghatározóan Magyarországon aktív; míg az RCA az állami tulaj-

donban lévő ausztriai ÖBB Holding AG vasúttársaság leányvállalata, több tagállamban fejti ki tevékenységét. Az említett két vállalkozás tevékenysége egyaránt a vasúti teherszállításra és a szállítmányozási szolgáltatásokra terjed ki. A bizottsági határozat azon feltétel teljesítésének függvénye, miszerint az RCA kötelezettséget vállal a GySEV-hez (Raaberbahn) fűződő szerkezeti kapcsolatainak felszámolására és szerződéses kapcsolatainak felülvizsgálatára. (A GySEV olyan integrált vasúti és infrastruktúrális vállalkozás, amely Ausztriában és Magyarországon egyaránt saját vasúthálózattal rendelkezik, s a két tagállam területén vasúti személyszállítást és teherfuvarozást végez.) A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az említett kötelezettségvállalások szerint módosított ügylet nem fogja jelentősen korlátozni a hatékony versenyt az Európai Gazdasági Térségben vagy annak bármely jelentős részén.

2008 augusztusában a Bizottság hivatalosan is megerősítette, hogy az OMV visszavonta engedélyezés iránti kérelmét a MOL tervezett felvásárlása kapcsán, amellyel véget ért a március óta folyó részletes vizsgálat.

Az Európai Bizottság nyilvános konzultációt indított azokról a szabályozási elvekről, amelyeket az uniós tagál-

lamoknak a szélessávú új generációs hozzáférési hálózatokra kell alkalmazniuk. Az új generációs hálózatokra vonatkozó közös szabályozási keret célja annak elősegítése, hogy az unióban következetes bánásmódot alkalmazzanak az üzemeltetőkkel szemben, és ezáltal biztosítsák a beruházásokhoz szükséges, kiszámítható szabályozást. A bizottsági ajánlástervezetnek az az alapelve, hogy a nemzeti szabályozó hatóságoknak a lehető legalacsonyabb szinten kell hozzáférést biztosítaniuk a piaci erőfölényben lévő üzemeltetők hálózataihoz.

A korábbi Sony-Bertelsmann összefonódási engedélyeket követően 2008 szeptemberében a Bizottság jóváhagyta, hogy a Sony kivásárolja a Bertelsmann-t a Sony BMG közösen tulajdonolt vállalkozásból, és így egyedüli tulajdonosa legyen. A határozatában az Európai Bizottság megerősítette azon korábbi álláspontját, hogy a Sony BMG tranzakció 2004-es, majd 2007-es engedélyezési eljárása során helyesen állapította meg, hogy az nem vezet egyeztetett hatásokhoz.

Az Európai Bizottság 2008 második felében több olyan, a különböző tagállamokba tartozó vállalkozások általi, közös vállalkozás létrehozását is engedélyezte, amelyek a határokat átszelő villamosenergia továbbítást érintik.

* Készült a Versenyjogi Kutatóközpont közreműködésével.

Neelie Kroeas versenyügyekért felelős biztos a 2008. évi Fordham konferencián kitért az Európai Bizottság 82. cikkkel kapcsolatosan a közeljövőben elfogadandó iránymutatások alapvető vonalaira. Ennek kapcsán a fogyasztói jólét maximalizálása mellett hangsúlyozta, hogy a hatáselemzés nem kell, hogy minden esetben részletes közgazdasági ökonometriai elemzéseket jelentsen, hanem egy magatartás valószínűleg káros hatása elegendő lehet a visszaélés megállapításához. Az igazolhatóság tekintetében pedig a 81. cikk kapcsán ismert fogyasztói jóléthez kapcsolódó mérleget ismertetést lesz feltehetőleg az irányadó.

2008 októberében az Európai Bizottságbanánforgalmazókat bírságolt több mint 60 millió euróra egy állítólagos 2000–2002-ig tartó kartell miatt. A banánimportőrök, mint Chiquita, Dole és Weichert, állítólagosan együttműködtek a listaárak megállapításában nyolc tagállamra vonatkozóan. Az engedékenységi politika keretében nyújtott információszolgáltatásnak köszönhetően a Chiquita bírsága nulla volt.

Az Európai Bizottság majdnem 1,4 milliárd euró bírságot szabott ki autóüveggyártókra jogellenes piacfelosztás és információmegosztás miatt. A négy érintett vállalkozás az EGT 90 százalékát látta el termékekkel. Az eljárás érdekessége, hogy a Bizottság anonim információforrás alapján saját maga indította az eljárást, a Saint-Gobain vállalkozás bírságát pedig 60 százalékkal kellett emelni az újbóli elkövetések miatt, amellyel így a legmagasabb eddigi bírságot érte el a kartell miatt kiszabott bírság, mind az összességében, mind az egy vállalkozásra kiszabott bírság (896 millió euró) összege tekintetében.

Az Európai Bizottság új iránymutatásokat tett közzé a korrekciós intézkedésekről, amelyek az összefonódások esetében a feltételvállalások és kötelezettség szabások kapcsán nyújtanak támpontot.

Az Európai Bizottság kártérítési keresetet indított a korábban általa kartellezés miatt megbírságolt és marasztalt liftgyártókkal szemben a közösségi bíróság előtt.

Az Elsőfokú Bíróság elutasította 2008 szeptemberében a MyTravel (Airtours) vállalkozás kártérítési keresetét, amelyet az utóbbi egy összefonódás téves megtiltása miatt indított.

Az Európai Bíróság „GlaxoSmithKline ügyben” (C-468/06-478/06. sz. egyesített ügyek) hozott ítélete szerint, bár a gyógyszer árának hatósági szabályozása nem alkalmas arra, hogy mentesítse visszaélés-

szerű jellegétől a párhuzamos kereskedelmet folytató nagykereskedők megrendeléseit teljesítésének erőfölényben levő gyógyszeripari vállalat általi megtagadását, az ilyen vállalatnak mindazonáltal rendelkeznie kell azzal a lehetőséggel, hogy ésszerű és üzleti érdekeinek védelmének szükségességéhez mérten arányos intézkedéseket tehessen.

A holland versenyhatóság engedélyezte 2008 augusztusában, hogy két szaknévsor-készítő vállalkozás kizárólagos, egyedüli vállalkozássá fonódjon össze (2-1). Ennek oka, hogy egyébként sem volt érzékelhető érdemi versenynyomás, illetve az online versenyző jellegű szolgáltatások jelentősége és a hatékonysági érvek meggyőzőek voltak.

2008. szeptember 8-án az Egyesült Államok Igazságügy Minisztériuma kétévnyi munka után közzétette a Sherman Act 2. szakaszával kapcsolatos jelentését az egyoldalú magatartások jogalkalmazására vonatkozóan. Az FTC bár részt vett a dokumentum előkészítésében, végül nem adta a nevét ahhoz, sőt kifejezetten kritizálta azt.

Az Egyesült Királyságban felfaló árazás miatt öt év után először hozott az OFT gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt marasztaló határozatot.

A lengyel versenyhatóság átdolgozza az engedékenységi politikáját és komolyan fontolóra vette a büntetőjogi szankciók bevezetését jogellenes megállapodások kapcsán. A hatóság 2008 októberében előzetes bejelentés nélküli vizsgálatot tartott a TPSA vállalkozásnál, amely Lengyelország inkumbens telekom vállalkozása.

A szlovák versenyhatóság a gazdasági erőfölényben lévő gázz szállító vállalkozást kb. 3,2 millió euró bírsággal sújtotta a hálózatához történő hozzáférés engedélyezésétől elzárkózás miatt.

Az orosz versenyhatóság gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt büntette a Slovnafit és Kukoil vállalkozásokat monopolizálás miatt.

A spanyol versenyhatóság II. fázisú fúziós vizsgálatot indított a Gas Natural és riválisának, az Unión Fenosa-nak, 16,8 milliárd euró értékű összefonódásával kapcsolatban.

A Bizottság hajnali rajtaütéseket tartott cementipari vállalkozásoknál Európában. 1994-ben a Bizottság – rajtaütéseket követően – árrögzítésért és piacfelosztásért 33 cementipari vállalkozást bírságolt meg 15 országban összesen 248 millió euró értékben (amely bírságot később az Elsőfokú Bíróság 140 millió euróra csökkentet).

Egy évvel a versenytörvény elfogadása után Gambiában megkezdte működését az ország versenyhatósága.

A november 1-jével hatályos szabállyal, az ún. harmadik légi csomag keretében, az EU-ban szolgáltató légitársaságok kötelesek hirdeteikben feltüntetni minden jegyket terhelő költséget és adót, valamint egységes áron kínálni az ugyanazon desztinációra szóló jegyket, függetlenül attól, hogy melyik tagországban értékesíti azokat.

A Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériumának Antritröszt Részlege jóváhagyta, hogy a belga InBev sörgyár egy 52 milliárd dolláros tranzakció keretében megszerezze USA-beli riválisát, az Anheuser Busch-t. Az üzlet létrejöttének feltétele, hogy a vállalkozások leválsszák az InBev leányvállalatát, a Labatt USA-t. A megállapodás eredményeképpen létrejön a világ legnagyobb sörforgalmazója. Szintén az említett szerv bírságolt meg három nagyvállalatot (LG, Sharp, Chunghwa) összesen 585 millió dollárra, az LCD panelek piacán kötött árrögzítő megállapodásuk miatt. Az LG-nek egymagának 400 millió dollárt kell fizetnie, amely az Antitröszt Részleg történetének eddigi második legnagyobb bírsága.

Az Európai Bizottság és az Európai Központi Bank szerint a multilaterális bankközi díjak szükségesek lehetnek az új páneurópai közvetlen terhelési (PEDD – Pan-European Direct Debit) rendszerhez. Az egységes euró pénzforgalmi övezet (SEPA – Single Euro Payments Area) rendszer lehetővé fogja tenni a banki ügyfeleknek, hogy közvetlen terheléses fizetéseket végezzenek vállalatok részére 31 európai országban. A Bizottság támogatja a rendszert és véleménye szerint segíteni fogja a verseny erősödését a fizetési szektorban. Ugyanakkor, ahogy azt Neelie Kroes versenyjogi biztos is hangsúlyozta: „A multilaterális bankközi díjak szükségesnek bizonyulhatnak a határon átnyúló SEPA közvetlen terhelések legkezdetibb fázisában. [...] azonban ezek a díjak csak szigorúan átmenetiek lehetnek, és objektíve igazolhatónak kell lenniük, azaz nem vezethetnek oda, hogy a bankoknak járulékos hasznot termeljenek.” Meg kell jegyezni, hogy a multilaterális bankközi díj csak azon országokban lesz alkalmazható, ahol már létezik a nemzeti tranzakciókra vonatkozó bankközi díj. Időközben a lengyel versenyhatóság 2008 novemberében fellebbezése során vereséget szenvedett egy 2006-os bankközi jutalékokra vonatkozó határozatával kapcsolatban.